

Sundhed

For at have succes med hele haler, er det vigtigt, at besætningen er i sundhedsmæssig balance. Grise der er påvirkede af sygdom, har tendens til at udvise negativ adfærd på grund af stress.

Det betyder ikke, at der ikke må forefindes SPF-sygdomme i besætningen, men at besætningen er stabil og grisene ikke hoster, har influenza, diarré eller benproblemer. For at sikre dette, er det en god idé at have en engageret dyrlæge / rådgiver, som kan vejlede og fungere som sparringspartner.

1. Regelmæssig diagnostik

For at opretholde stabilitet i sundhedsniveauet, er det vigtigt at få lavet diagnostik i besætningen med regelmæssige intervaller. Særligt ved start efterår hvor vejret skifter til koldere temperaturer og mere fugt, bør man være på forkant med diagnostik.

God hygiejne i stalden med vask, brug af sæbe og desinficering mellem indsættelse af dyr er vigtigt. Husk at stalden skal tørres helt ud inden der sættes nye grise ind (der findes her beregninger på hvor lang itd, hvor meget olie pr kvm2 osv – skal det med??)

For en del svinesygdomme er der stadigvæk brug for medicinsk behandling enten som enkeltdyrs- eller flokbehandling. Det er vigtigt at vi, i disse tider hvor vi skal spare på antibiotika, stadigvæk behandler hvis nødvendigt!

I besætninger med behov for flokbehandling skal der udtages prøver i overensstemmelse med gældende lovgivning. I forhold til mave- og tarmsygdomme er der specielt fokus på E.coli F4 og F18, Lawsonia samt Brachyspira pilosicoli. Normalt udtages der sokkeprøve til undersøgelse for disse. Minimum 1x pr år skal man undersøge for disse bakterier.

PCV2 kan, ligesom diarre-bakterierne, give anledning til uens grise i klima- og slagtesvinestald hvilket kan øge risikoen for halebid. PCV2 bør overvejes hvis der er styr på de ovenstående diarre-bakterier. PCV2 kan med fordel undersøges med reb og blod hos smågrise og slagtesvin.

Det kan være tilrådeligt at resistensundersøgelse med indsendelse af grise ved vedvarende diarre-problemer hvert halve år, således at korrekt diagnosticering og medicinering sikres.

For lungelidelser kan både blod, næsesvabere (influenza) samt organer eller hele grise med fordel anvendes. Man bør ved udvikling af sygdomme eller nye symptomer indsende materiale til diagnostik, men ellers minimum 1x årligt.

2. Stabil mavesundhed

Grise med ondt i maven, har større risiko for at bide haler. Derfor er det vigtigt at holde mave-tarm-lidelser i ave. Mave-tarmlidelser skyldtes oftest infektion med Lawsonia, E.coli F4 eller E.coli F18.

Overordnet set rammes smågrise oftest af E.coli kort tid efter fravæning, og Lawsonia når de er omkring 15-20 kg.

E.coli kan være meget akut, med vandig diarré og hurtige dødsfald, eller mere generaliseret i flokken med fedtet afføring med afmagring til følge.

Lawsonia kan give uenshed i flokken, samt også give, oftest brunligt og nogle gange blodtilblandet, diarré/lind afføring. Tarmblødninger kan optræde i alvorlige tilfælde med Lawsonia hvor der ses akutte dødsfald.

Fælles for disse bakterier er det, at de giver nedsat trivsel, uens vækst, mulighed for højere dødelighed, samt risiko for halebid, øre- og flankesut.

Efter diagnosticering af Lawsonia intracellularis kan man vælge at vaccinere enten før eller lige efter fravæning til klimastald. Mest sikkert er det at drencher alle dyr, men vaccinen kan også tildeles via vandet.

For E.coli F4 og F18 kan man anvende en coli vaccine som tildeles i farestalden. Beskyttelsen varer cirka 21 dage, så det er vigtigt at der vaccineres på det rigtige tidspunkt.

3. Styr på luftvejslidelser (inkl. pcv2 og influenza)

Luftvejslidelser er meget vigtige for sundheden. Der er ofte tale om et generelt besætningsproblem, og ikke kun få stier eller sektioner. Luftvejslidelser kan være svære at behandle effektivt, da flere af de væsentlige sygdomme er forårsaget af virus. Gode vaccinationsstrategier er her meget relevante.

Forebyggelse, vaccinationsprogram og behandling.

For lungelidelser bør der være meget fokus på virus: PRRS og influenza. Hvis disse ikke er i ro eller stabile i besætningen, er der stor risiko for opblomstring af andre sygdomme og øget risiko for halebid.

Der bør laves et overvågningsprogram i samarbejde med dyrlægen for kvartalsvis eller halvårlig diagnosticering i besætningerne.

Ondartet lungesygge og Mycoplasma bør ligeledes stabiliseres og følges gennem diagnostik. Det kan være tilrådeligt at lave en årlig status på disse sygdomme, især ved start efterår. Dette er selvfølgelig afhængigt af om der vaccineres, eller ej, da vaccine-antistoffer er misvisende ved blodprøver.

For PRRS positive besætninger rådes besætningerne til at blitze besætningen 4x årligt for sohold, og efter behov og afhængigt af sektioneringsgrad for klima- og slagtesvin.

Man bør gennemgå management procedurer med sin dyrlæge; hygiejne, kanyleskift, vask af hænder, støvler og udstyr mm, og føre grise frem i systemet og ikke tilbage. Hvis muligt skal alt-in-alt-ud praktiseres. Dette gælder særligt for virus-infektioner.

Influenza bør håndteres meget som PRRS, dog skal man være sikker på gennem diagnostik om besætningen er positiv for svineinfluenza eller pandemisk (human) influenza, da der er tale om to forskellige vacciner.

I tilfælde af akut udbrud af PRRS eller Influenza er antibiotika kun en støttebehandling til sekundære lidelser. Smertestillende bør bruges i stor stil.

4. Undgå mavesår

Det er vigtigt at undgå mavesår hos grise med hele haler. Grise som lider mavesår, om det er lavgradigt eller alvorligt, er stressede pga. smerte og ubehag. Disse grise vil have øget tendens til uønsket adfærd, fx halebid, som reaktion på tilstanden. Grise der falder bagud, men som ikke har diarree, som bliver blege og kaster op, skal mistænkes for mavesår. Symptomerne ligner PCV2.

Forebyggelse, vaccinationsprogram og behandling.

Mavesår hos grise er multifaktorielt, og vi kan ikke kurere et opstået mavesår med medicin.

Mavesår skal forebygges gennem stabil besætningssundhed som beskrevet i dette afsnit under punkt 1 og 3. Grise der ikke spiser, fx ved luftvejslidelser, kan have øget risiko for at udvikle mavesår.

Mavesår skal også til dels styres gennem god fodring, med stabile fodringstidspunkter. Foderet skal være af god kvalitet og optimeret efter dyrets alder.

Det er vigtigt at grisene tilbydes foder med god struktur, fx roepiller, samt at man husker en regelmæssig fodring uden store udsving.

5. Undgå dårlige ben

Det er vigtigt at undgå dårlige ben hos grise med hele haler.

Det er vigtigt at foderblandinger der anvendes, er optimeret til den aldersgruppe grisene befinder sig i.

Grise med et huld over middel er i større risiko for at udvikle belastningsskader på knogler og i led. Dette kan ikke kureres med antibiotika, men smertestillende er en god behandling idet den også reducerer hævelser.

Ledbetændelser forårsaget af Streptokokker, Mycoplasma, Rødsyge, Glässer eller generel blodforgiftning bør undersøges når der er tale om væsentlig flere dyr med behov for behandling, end normalt.

Man kan med fordel sende hele ben til undersøgelse hvor der udtages steril ledvæske. Diagnostik bør foretages efter behov, eller ved vedvarende problemer eller nye symptomer i besætningen. Ligeledes skal man jævnligt tale med sin dyrlæge om effekt af igangsat behandling, samt videre strategi.

Der kan anvendes vaccination mod Rødsyge og Glässer. Afhængigt af alder hvor sygdommen rammer, og om der tale om alvsdyr eller slagtsvin, kan man vælge halvårlig blitzstrategi for rødsyge eller vaccinere løbende før hver løbning. For Glässer er der ikke nogen entydig vaccinationsstrategi da denne er meget forskellig i forekomst mellem besætninger.